

Phát triển bền vững?

HỌC THUYẾT
THỰC TIỄN
ĐÁNH GIÁ

Jean-Yves Martin
Chủ biên

IRD
Editions

NXB Thế Giới
HÀ NỘI

Phát triển bền vững?

HỌC THUYẾT

THỰC TIỄN

ĐÁNH GIÁ

Phát triển bền vững?

HỌC THUYẾT

THỰC TIỄN

ĐÁNH GIÁ

Các bài khoa học do
Jean-Yves MARTIN thu thập
với giúp đỡ của Guillaume LEROY
và giới thiệu

IRD Éditions/Nhà Xuất bản Thế Giới

Hà Nội, 2007

« Développement durable ? Doctrines, Pratiques, Évaluations ». Textes réunis et présentés par Jean-Yves Martin, 2002, IRD éditions : Paris, 344 p.

ISBN : 2-7099-1502-2

Danh sách những tác giả

Audrey AKNIN, nhà kinh tế,
C3ED, Trung tâm Kinh tế học và đạo đức học cho môi trường
và sự phát triển, UMR IR-UVSQ (Trường đại học Versailles
St-Quentin-en-Yvelines).

Catherine AUBERTIN, nhà kinh tế,
Trung tâm IRD tại Orléans

Luc CAMBRÉZY, nhà địa lý,
Đơn vị nghiên cứu «Môi trường thành thị »,
Trung tâm IRD tại Ile-de-France.

Marie-Christine CORMIER-SALEM, nhà địa lý,
Đơn vị nghiên cứu « Di sản và lãnh thổ », Laboratoire dân tộc-sinh
học/dân tộc-địa lý học, MNHN, Paris.

Georges COURADE, nhà địa lý,
Đơn vị nghiên cứu « Dinh dưỡng, Thực phẩm, Xã hội »,
Trung tâm IRD tại Ouagadougou, Burkina Faso.

Dominique COURET, nhà địa lý,
Đơn vị nghiên cứu «Môi trường thành thị »,
Trung tâm IRD tại Ile-de-France.

Francis DELPEUCH, nhà dinh dưỡng học,
Đơn vị nghiên cứu « Dinh dưỡng, Thực phẩm, Xã hội »,
Trung tâm IRD tại Montpellier

Jean-Luc DUBOIS, nhà kinh tế,
C3ED, UMR IRD-UVSQ.

Géraldine FROGER, nhà kinh tế,
C3ED, UMR IRD-UVSQ.

Vincent GÉRONIMI, nhà kinh tế,
CERED (Trung tâm nghiên cứu về kinh tế phát triển),
Trường đại học Paris X-UVSQ.

Jean-Paul GONZALEZ, bác sĩ dịch tễ học,
Đơn vị nghiên cứu « Bệnh do virus lờn ra và hệ thống thông tin »,
IRD-ISTD, Mahidol University tại Salaya, Thái Lan.

Bernard HOURS, nhà xã nhân loại học,
Đơn vị nghiên cứu « Việc làm và Toàn cầu hóa »,
Trung tâm IRD tại Ile-de-France.

Guillaume LEROY, nhà kinh tế,
DRI, IRD Paris.

Jean-Paul LESCURE, nhà thực vật học,
Trung tâm IRD tại Orléans.

François-Régis MAHIEU, giáo sư kinh tế,
C3ED, UMR IRD-UVSQ.

Jean-Yves MARTIN, nhà xã hội học,
Đơn vị nghiên cứu « Kiến thức và Phát triển »,
Trung tâm IRD tại Ile-de-France

Philippe MÉRAL, nhà kinh tế,
C3ED, UMR IRD-UVSQ.

Pascale METZGER, nhà địa lý học,
Đơn vị nghiên cứu « Môi trường thành thị »,
Trung tâm IRD tại Ile-de-France.

Geneviève MICHON, nhà nông học,
Đơn vị nghiên cứu « Sự năng động nông-lâm nghiệp », IRD.

Michel PICOUËT, nhà nhân khẩu học,
Đơn vị nghiên cứu « Sự tương tác giữa dân số và môi trường tự nhiên
tỏ ra hạn chế », Laboratoire dân số và môi trường,
IRD-Trường đại học Provence.

Bernard ROUSSEL, nhà dân tộc-sinh học,
Đơn vị nghiên cứu « Di sản và lãnh thổ », Laboratoire dân tộc-sinh
học/dân tộc-địa lý học, MNHN, Paris.

Frédéric SANDRON, nhà nhân khẩu học,
Đơn vị nghiên cứu « Sự tương tác giữa dân số và môi trường tự nhiên
tỏ ra hạn chế », Laboratoire dân số và môi trường,
IRD-Trường đại học Provence.

Patrick SCHEMBRI, nhà kinh tế,
C3ED, UMR IRD-UVSQ.

Bernard SCHLEMMER, nhà xã hội học,
Đơn vị nghiên cứu « Kiến thức và Phát triển »,
Trung tâm IRD tại Ile-de-France.

Abdelkader SID AHMED, nhà kinh tế,
Đơn vị nghiên cứu « Kiến thức và Phát triển »,
Trung tâm IRD tại Ile-de-France.

Pierre VIDAL, nhà xã nhân loại học,
Đơn vị nghiên cứu « Bệnh do virus lòi ra và hệ thống thông tin »,
IRD-ISTD, Mahidol University tại Salaya, Thái Lan.

Roland WAAST, nhà xã hội học,
Đơn vị nghiên cứu « Kiến thức và Phát triển »,
Trung tâm IRD tại Ile-de-France.

Danh sách những ký hiệu chữ đầu và chữ viết tắt

ADN/DNA	Axít Desoxyribonucleic
CIFOR	Center for International Forestry Research (Trung tâm nghiên cứu quốc tế về lâm nghiệp)
CIRA	Centre international de recherche agricole (Trung tâm quốc tế nghiên cứu về nông nghiệp)
CMED/WCED	Commission mondiale sur l'environnement et le développement (Hội đồng thế giới về môi trường và phát triển)
CNUCED/UNCTAD	Conférence des Nations unies sur le commerce et le développement (Hội thảo của Liên hiệp quốc về Thương mại và Phát triển)
CSLP/PRSGF	Poverty Reduction and Growth Strategic Framework (Kế hoạch Hành động Tăng trưởng và Giảm nghèo)
DSRP/PRSP	Poverty Reduction Strategic Paper (Văn bản Chiến lược giảm nghèo)
FAO	Food and Agriculture Organisation (Tổ chức lương thực và nông nghiệp)
FMI/IMF	Fonds monétaire international (Quỹ Tiền tệ Quốc tế)
GATT	General Agreement on Tariffs and Trade (Hiệp định chung về thuế quan và mậu dịch)
GEF	Global Environment Fund (Quỹ Môi trường toàn cầu)
HCR	Haut Commissariat aux réfugiés (Cao Ủy Tị nạn Liên Hiệp Quốc)
IBPGR	International Bureau for phytogenetic resources (Tổ chức quốc tế các nguồn phát sinh thực vật)
ICRAF	International Centre for Research in Agroforestry (Trung tâm Nông Lâm kết hợp thế giới)
IFEN	Institut français de l'environnement (Viện Môi trường Pháp)
IFPRI	International Food Production Policy Research Institute (Viện Nghiên cứu Chính sách lương thực quốc tế)
MAB	Man And Biosphere (Con người và Sinh Quyển)
NSS	<i>Natures, Sciences, Sociétés</i> (Tự nhiên, Khoa học và Xã hội)
NTIC/NITC	Nouvelles technologies de l'information et de la communication (Công nghệ thông tin và truyền thông mới)

OCDE/OECD	Organisation de coopération et de développement économique (Tổ chức Hợp tác và Phát triển Kinh tế)
OGM/GMO	Organisme génétiquement modifié (Sản phẩm nông nghiệp đổi gene)
OMC/WTO	Organisation mondiale du commerce (Tổ chức Thương mại Thế giới)
OMPI/WIPO	Organisation mondiale de la propriété intellectuelle (Tổ chức Thế giới về Quyền Sở hữu Trí tuệ)
OMS/WHO	Organisation mondiale de la santé (Tổ chức Y tế Thế giới)
ONG/NGO	Organisation non gouvernementale (Tổ chức phi chính phủ)
PAS/SAP	Plan d'ajustement structurel (Kế hoạch điều chỉnh cơ cấu)
PED	Pays en développement (Nước đang phát triển)
PIGB/IGBP	Programme international géosphère biosphère (Chương trình địa - sinh quyển quốc tế)
PMRC/WCRP	Programme mondial de recherche sur le climat (Chương trình nghiên cứu khí hậu thế giới)
PNB/GDP	Produit national brut (Tổng sản phẩm quốc nội)
PNUE/UNEP	Programme des Nations unies pour l'environnement (Chương trình Môi trường Liên Hợp Quốc)
PNUD/UNDP	Programme des Nations unies pour le développement (Chương trình Phát triển Liên Hợp Quốc)
PPTE/HIPC	Pays pauvres et très endettés (Các nước nghèo nặng nợ)
R&D	Recherche et développement (Nghiên cứu và phát triển)
TEK	Traditional Ecological Knowledge (Tri thức sinh thái truyền thống)
UICN/IUCN	Union internationale pour la conservation de la nature (Tổ chức Bảo tồn Thiên nhiên Quốc tế)
USAid	US Agency for International Development (Cơ quan Phát triển Quốc tế của Mỹ)
WWF	World Wild Fund (Quỹ Quốc tế về bảo vệ thiên nhiên)

Mục Lục

PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG ? HỌC THUYẾT THỰC TIỄN ĐÁNH GIÁ

Lời mở đầu

Thời gian và không gian của các xã hội.....11
Jean-Yves MARTIN

HỌC THUYẾT 25

Môi trường và phát triển.

Một vài suy nghĩ xung quanh khái niệm
của « phát triển bền vững ».....27
*Audrey AKNIN, Géraldine FROGER, Vincent GÉRONIMI,
Philippe MÉRAL, Patrick SCHEMBRI*

Phạm trù xã hội của phát triển bền vững :
giảm nghèo nàn hay bền vững về mặt xã hội ?.....47
Jean-Luc DUBOIS, François-Régis MAHIEU

Từ Rio đến Johannesburg, những biến đổi
của tính đa dạng sinh học 69
Catherine AUBERTIN

Di sản và hiểu biết tự nhiên
của địa phương 99
Marie-Christine CORMIER-SALEM, Bernard ROUSSEL

THỰC TIỄN 117

Không gian, môi trường. Về các dùng đúng
người tỵ nạn : tiếp nhận, những người Xu Đăng
lưu vong ở Uganda 119
Luc CAMBREZY

Thành phố bền vững khối Nam-Nam :
giữa những cái không tưởng và thực tiễn 133
Pascale METZGER, Dominique COURET, URBI

Từ luận thuyết toàn cầu đến thực tiễn ở địa phương,
hay các công ước về môi trường tác động như thế nào
đến việc quản lý rừng nhiệt đới 156
Geneviève MICHON